

PIŠE: SONJA BISERKO

Srbija na kritičnoj tački

Nova vlast ubrzava rastakanje tkiva srbijanskog društva brutalnim smenama na svim nivoima horizontalno i vertikalno. Reč je o svojevrsnoj „kulturno revoluciji“ koja je u suštini nastavak antibirokratske revolucije, sad na mnogo dramatičnijem nivou, jer Srbija posle dve decenije nema potencijal da se suprotstavi novom talasu populizma.

Sva su pitanja i dalje otvorena - od državnog, unutarpolitičkog organizovanja, do konceptualnog. Nijedna vlada od 2000. godine nije do kraja definisala svoju viziju političko-organizacionog uređenja Srbije. Sudeći po ponašanju nove vlasti u Vojvodini, što je najilustrativniji primer, i dalje prevladuje tradicionalni centralizam koji je bio i glavni uzrok raspada Jugoslavije. Naime, u senci Kosova završava se poništavanje vojvođanske autonomije.

Svakodnevno urušavanje institucija i društva vodi samo ka jednom: totalnoj involuciji koja može završiti nekom vrstom potpune kontrole, poput Beloruije. Činjenica da se u Srbiji, prema pisanju nekih medija, svakodnevno prisluškuje ili kontroliše protok informacija blizu 400.000 ljudi, od čega samo oko 15.000 legalno u skladu sa zakonom, više sveoči o nivou paranopje i zatvorenosti sistema.

S obzirom da je, nakon smene Slobodana Miloševića izostalo svođenje bilansa njegove katastrofalne politike koja je odgovorna i za većinu problema sa kojima se Srbija još uvek suočava, nove demokratske vlasti upale su u zamku koja im se vratila kao bumerang. O Miloševićevoj ratnoj politici i širokoj podršci toj politici, malo se govori. Upravo je ta politika uništila ekonomske i društvene potencijale Srbije. Sada su borbu protiv korupcije i kriminala preuzele baš one partije koje su proizvele kaos i u Srbiji i na Balkanu. Ne ulazeći u slabosti Demokratske stranke (DS), sva krivica za kolaps Srbije sada prebacuje se na nju, očigledno zbog toga što nije imala hrabrosti da to uradi nakon 5. Oktobra 2000, ali ni kasnije.

Međutim, uprkos „posvećenosti“ borbi protiv korupcije, nova vlast nema ni legitimitet, ni realnu mogućnost da se uhvati u koštac sa nagomilanim problemima, jer bi morala početi od sebe, od kabineta predsednika, pojedinih članova vlade, ali i predstavnika vlasti na lokalnom nivou, koji se ponašaju na način koji nadilazi politički banditizam.

Kada je reč o očekivanjima međunarodne zajednice, njihov prioritet je zatvaranje kosovskog pitanja. U tom smislu vrši se pritisak na raznim nivoima. Tako samo nekoliko dana uoči predsedničkih izbora u Sjedinjenim Američkim Državama, državna sekretarka Hilari Klinton, u svojoj poslednjoj diplomatskoj misiji uopšte, zajedno sa visokom komesarkom za spoljne poslove Evropske unije Ketrin Ešton dolazi na Balkan, što uključuje i posetu Srbiji. Očigledno je da su ključni međunarodni akteri svesni da regresivni trendovi u Srbiji i Bosni i Hercegovini iziskuju intervenciju, kako bi se sprečio kolaps njihove politike i svega onog što je u poslednje dve decenije učinjeno.

U nedostatku pravog odgovora na kosovski izazov, Srbija pokušava da nađe „spasonosnu formulu“ definisanjem državne strategije (predsednik se pohvalio da je nacrt tog dokumenta koji je još uvek državna tajna, sam pisao), koja bi trebalo da izađe u susret očekivanjima Zapadu (što bi, eventualno doprinelo dobijanju datuma za pregovore o priključenju EU) s jedne strane, i da još uvek igra na kartu podele Kosova, s druge strane. Predsednik Tomislav Nikolić i njegovi savetnici izlaz su našli u plasiranju teze o velikoalbanskom projektu, uoči Nikolićeve posete Makedoniji. On je, naime, upozorio da se „pravi albanska država na teritoriji Balkanskog poluostrva“, a Makedoniji je predočio da će se Albanci, „jednom kad ostvare prava u okviru teritorije Srbije pozivati na ta prava u svim drugim državama.“ Ova teza

je uvek smišljeno podgrejavana, bilo da bi se u Tirani traži partner za podelu Kosova, bilo da bi se Makedonija dodatno destabilizovala.

Zapad očekuje da aktuelna vlast prizna kosovsku realnost. Osim što je odgovorna za rat i situaciju na Kosovu, aktuelna vlast imala bi mnogo lakši zadatak od prethodne, jer sadašnja opozicija neće praviti problem u vezi sa Kosovom. Možda je i pravedno da upravo ona obznani i ozvaniči gubitak Kosova.

Nova vlast se u velikoj meri oslanja na Rusiju, očekujući njenu podršku, kako finasijsku tako i kad je reč o politici prema Kosovu. Međutim, i neki ruski analitičari upozoravaju da je politika „i EU i Kosovo“ od samog početka bila nerealna i da će Srbija biti prinuđena da izabere ili jedno, ili drugo. Smatra se

da opcija podele više nije moguća, jer je „taj trenutak prošao“. Srbija je izgubila dragoceno vreme u svojim odnosima sa EU i sad se sa razlogom može pribojavati da može ostati jedina zemlja na Balkanu izvan Evropske unije. Pitanje je, međutim, da li aktuelna vlast ima svest o tome. Njena parohijalnost i autističnost sužavaju mogućnost realnog sagledavanja ozbiljnosti situacije u kojoj se Srbija nalazi.

Upozoravajuće zvuče reči istoričarke Latinke Perović koja ocenjuje da je Srbija „prokockala“ svoju evropsku šansu i da srpskom narodu pretili nestanak. Za preokret, kako ističe, bio bi potreban ogroman napor koji sami ne možemo učiniti.

Zato EU nema alternativu, jer oporavak Srbije je moguć samo uz solidarnost, podršku i pomoć Evrope. Uostalom, ceo Balkan je po prvi put u istoriji pod evropskim kišobranom i, upravo mu to otvara perspektivu kakvu nikad ranije nije imao.